

Oost-Oezbekistan, 2005

Charlie Davis stak de zoveelste sigaret van die dag op, trapte op de rem van zijn gehavende Toyota Land Cruiser, vaart minderend om de zwaarbewapende mannen in de grijze uniformen te woord te staan. Het was al de vierde legercontrolepost waarmee hij en zijn gids de laatste honderdvijftig kilometer werden geconfronteerd. Voor Faroez was het een routinekwesitie, een van de vele irritante vormen van onderdrukking die hij als onvrijwillig burger van de republiek Oezbekistan moest ondergaan. Voor Charlie, een Amerikaan die er al bijna twee jaar doorbracht, bleef de aanwezigheid van die soldaten een bron van mateloze woede.

‘Papieren!’ eiste de norske jonge militair terwijl hij zijn AK-47 achterloos op Charlies borst richtte.

Charlie overhandigde hem zijn documenten: Amerikaans paspoort, perskaart, vervalst binnenlands visum (met de complimenten van zijn vindingrijke vriend Faroez).

De soldaat controleerde de papieren grondiger dan nodig leek en gromde ten slotte: ‘U bent journalist.’ De jongeman sprak Engels met een zwaar accent, maar de toon was in elke taal duidelijk. Het was meer een beschuldiging dan een vraag.

‘Dus je kunt lezen,’ zei Charlie spottend en hij hoopte dat zijn vijandige blik zijn sarcasme zou aanvullen.

‘Wat doet u in de Ferganavallei?’

‘Pilav eten met wat vrienden.’

Charlie merkte dat zijn reisgenoot heen en weer schoof op de passagiersstoel. Faroez had de pest in als hij dit deed – dingen moeilijker

maakte dan nodig was – maar daar trok Charlie zich niets van aan. Hij keek de soldaat uitdagend aan. ‘Zal ik anders het Amerikaanse consulaat bellen en iemand voor je aan de lijn vragen? Dat kan.’

De soldaat nam Charlie onderzoekend op. Hier had hij geen zin in. Hij gaf de papieren terug en wuifde hen met tegenzin door.

Charlie zette de auto in de versnelling en scheurde weg, zodat het zand achter hem opspoot.

‘Cowboy,’ zei Faroez droog en hij stak zelf ook een sigaret op.

Een halfuur later stuurde Charlie de Land Cruiser een steile helling op naar de kleine grensplaats Ragdovir.

‘Het bevalt me hier niet,’ zei Faroez; zijn accent was een vreemd mengelmoesje van Oezbeeks, Russisch en Amerikaans. ‘Het bevalt me hier helemaal niet.’

Het beviel Charlie evenmin, maar hij peinsde er niet over nu om te draaien. Het had ze drie dagen gekost om hier te komen. Drie dagen over de oude Zijderoute vanaf de hoofdstad van Oezbekistan, Tasjkent, over steeds slechtere en gevaarlijkere wegen, langs minstens tien vijandige controleposten en door een bergachtig gebied waarvan de bewoners met elke kilometer die hij reed armer en norser leken te worden.

Dertig jaar geleden was Oezbekistan nog een welvarende deelstaat van de Sovjet-Unie geweest, befaamd vanwege de katoen- en zijde-industrie, een centrum van mijnbouw en nijverheid. Maar met de ineenstorting van de Sovjet-Unie waren ook het marktmonopolie en de speciale privileges verdwenen. Nu was Oezbekistan een schurkenstaat, getiranniseerd door één man, Islam Karimov, een voormalige Sovjet-apparatsjik die de val van de USSR had aangegrepen om een compleet land in te nemen en het te gronde te richten ten gunste van zichzelf en een kleine club trawanten. Ragdovir was vroeger een overnachtingsplaats aan de Zijderoute geweest, een belangrijke halte tussen Samarkand en de hoge bergpassen van de Hindoekoesj. Natuurlijk, de Zijderoute werd al eeuwenlang, al vóór de komst van de Russen, niet meer gebruikt en nu was Ragdovir niet meer dan een onbeduidend stipje aan de grens met Kazachstan, een afgelegen vrijplaats voor smokkelaars en dieven.

Zelfs de rit erheen was al riskant, maar Charlie wist dat, als hij de

vrouw die ze zochten niet vond, hij een uitgelezen kans zou verspelen om de Oezbeekse regering aan de kaak te stellen. En dat was iets wat hij zich vast had voorgenomen vanaf de eerste week dat hij een voet in dit godvergeten land had gezet.

Terwijl ze het centrum van de stad naderden, riep de muezzin het volk schrill jammerend op tot het gebed. Zijn stem werd versterkt door luidsprekers aan een scheef staande minaret die dreigend boven alles uittorende.

‘Hier linksaf,’ zei Faroez, turend op een verformfaaide legerkaart uit de Sovjettijd.

Charlie manoeuvreerde de Toyota tussen twee huizen door een smalle doorgang in die nauwelijks een steeg te noemen was, laat staan een straat. Enkele ondervoede kinderen speelden oorlogje met plastic geweren, beschoten elkaar en sneuvelden theatraal. Ze stoven uiteen bij het zien van de naderende auto.

De steeg – zo smal dat de buitenspiegels af en toe langs de muren schraapten – slingerde zich tussen een verzameling huizen door die al eeuwenlang in verval leken te zijn.

‘Stop hier,’ zei Faroez en hij wees naar een vaalrode deur.

Charlie stopte en stapte op zijn gemak uit de auto; zijn benen deden pijn van de lange, inspannende rit. Zijn gids bonsde met zijn vuist op de gammele, roodbruine deur.

Er ging een minuut voorbij.

‘Ik dacht dat ze hier zouden zijn,’ zei Charlie.

Voordat Faroez kon antwoorden, ging de deur open. Een jongen met één melkweit en één opvallend groen oog stond in de deuropening, met een oud jachtgeweer op hen gericht.

‘Hé!’ riep Faroez. ‘Doe dat ding weg!’

Charlie schatte de leeftijd van de jongen op twaalf of dertien en begreep dat hij ondanks zijn dreigende blik doodsbang moest zijn. ‘Je moeder heeft ons gevraagd of we wilden komen,’ stelde Charlie hem in vloeiend Russisch gerust. ‘We zijn hier voor je broer.’

Een ratelende vrouwenstem doorbrak de impasse.

De jongen stapte zwijgend opzij en liet Charlie en Faroez door naar de binnenplaats. In het midden van de kleine, omsloten ruimte stond een fontein van gebarsten tegels waaruit helder water borrelde. Aan het eind stond een kromme vijgenboom, waaronder een kleine, vermoede

gestalte zat. Donkere, waakzame ogen in een gerimpeld gezicht dat verlicht werd door de laatste zonnestrallen. Ze leek een jaar of zestig, maar Charlie wist dat ze, in dit land, eerder rond de veertig zou zijn.

‘*Salaam aleikum*, Palontsji Oersalov,’ begroette Charlie haar met zijn hand op zijn hart.

‘Je zei dat jullie gisteren zouden komen,’ zei ze in het Oezbeeks rechtstreeks tegen Faroez.

Charlie wist dat als hij tot haar wilde doordringen en de barrière van wantrouwen wilde doorbreken, hij degene moest zijn die antwoordde. Hij beseftte ook dat het een groot verschil zou maken als hij met haar in haar moedertaal kon praten, al zou ze vast en zeker vloeiend Russisch spreken, net als hij.

‘Neem me niet kwalijk,’ zei Charlie in zijn gebrekkige Oezbeeks. ‘U weet zelf dat het een barre reis kan zijn vanaf Tasjkent.’

De vrouw keek hem bevreemd aan en Charlie beseftte onmiddellijk zijn vergissing. De vrouw was nooit in Tasjkent geweest. Zoals niemand in dit deel van het land. Ze zou er geen idee van hebben hoe de reis was of hoe lang die duurde. Gelukkig was ze te trots om dat toe te geven en ze deed het af met een fatalistisch schouderophalen. Ze richtte zich tot de jongen en beval hem thee te brengen.

De jongen ging het huisje binnen en riep naar iemand. Terwijl de laatste klanken van de oproep van de muezzin wegstierven, pasten Charlies ogen zich aan aan het vervagende avondlicht en hij werd zich bewust van een vage, onaangename geur ergens achter hem. Hij realiseerde zich dat die afkomstig was van iets wat hij bij binnenkomst slechts even had opgemerkt, onder een wit laken in de schaduw van de donkerste hoek van de binnenplaats. Hij keek Faroez aan. Ze wisten alle twee wat eronder lag.

Een klein meisje, niet ouder dan vier, kwam met een kromgetrokken tinnen dienblad naar buiten. Er stonden een kleine schaal met amandelen en dadels op en twee gebarsten glazen met donkere, dampende thee.

Charlie nam een kleine slok en verbrandde zijn tong. Het was in Oezbekistan niet verstandig met de deur in huis te vallen, maar ten slotte zette hij de thee neer en zei: ‘Vertel me over uw zoon.’

De vrouw keek Faroez aan. De gids knikte geruststellend en ze begon: ‘Twee weken geleden namen ze hem mee. Toen ze hem terugga-

ven...' Haar blik gleed even naar de lijkwade in de hoek. 'Toen ze hem teruggaven, zeiden ze dat hij in zijn cel van een kruk was gevallen.'

'Wat was er in werkelijkheid gebeurd?' vroeg Charlie.

Ze aarzelde en tuurde naar de jongen die op zijn hurken in de deuropening zat.

'Ik heb twee zoons. Ik wil niet dat Salim ook van een kruk valt.'

'Dat begrijp ik.' Charlie leunde naar voren. 'Maar we hebben een kans om iets te doen. Om deze tragedie een beetje zin te geven. Als niemand probeert dit land beter te maken, zal er nooit iets veranderen.'

Palontsj Oersalov keek naar haar overgebleven zoon; haar lip trilde even en de emoties dreigden haar de baas te worden. Maar toen verstrakte haar gezicht. Ze stond op, liep naar de donkere hoek, knielde naast de gedaante onder de witte doek en legde haar hand op de lijkwade.

Ze aarzelde, draaide zich om en richtte haar blik op Charlie alsof hij verantwoordelijk was voor wat eronder lag. Met één harde, driftige ruk trok ze de doek weg.

Faroez draaide zich abrupt om en maakte een geluid alsof hij in zijn keel was gestompt. Charlie was al tien jaar buitenlandcorrespondent en had heel wat afgrijselijke dingen gezien. Somalië, Afghanistan, Boeroendi, Jemen... maar veel erger dan dit kon het niet worden.

Een jongeman, nog bijna een jongen, lag op een plank. Het was alsof hij uit elkaar was gescheurd. Zijn geslachtsdelen waren verdwenen. Een rib stak als een verkoolde stomp uit zijn borst. Eén been was verwrongen bij de knie en de voet wees naar buiten. Het andere was van het lichaam gescheiden en de pezen hingen slap rond het glinsterende kogelgewricht van de heup. Er ontbrak een oor, misschien losgerukt met een tang. Zijn gezicht was onherkenbaar.

'Jezus,' fluisterde Charlie.

'Hij studeerde voor ingenieur aan de universiteit,' zei ze. 'Hij heeft nooit iemand kwaad gedaan. Hij heeft nooit tegen de regering gedemonstreerd. Nooit problemen veroorzaakt.'

Charlie schraapte zijn keel. 'Weet u waarom hij dan werd gearresteerd?'

'Een paar van zijn studievrienden. Zij waren het die demonstreerden. Maar mijn jongen niet. Mijn jongen niet.'

Als hij zich in een dermate gruwelijke situatie bevond, viel Charlie

altijd terug op zijn professionele instelling, dus hij trachtte objectief te blijven, de staat van het lichaam en alle fysieke details nauwkeurig in zich op te nemen. Maar ten slotte werd hij overweldigd door de gruwelijkheid ervan en moest hij zijn blik afwenden.

Faroez zat op zijn hurken aan de andere kant van de binnenplaats, met zijn handen om zijn hoofd, en hij beefde zichtbaar. De broer, Salim, stond in de deuropening, met opeengeklemd kaken van woede en verdriet, en de tranen biggelden over zijn wangen.

Charlie keek de rouwende moeder van de dode jongen opnieuw aan. 'U zult begrijpen dat ik foto's nodig heb,' zei hij zacht.

Het afbeelden van de menselijke gedaante is voor moslims een penibele zaak. In de wereld van de islam was het afbeelden van het menselijk lichaam van oudsher taboe. Op deze manier foto's maken van haar zoon was meer dan slechts een schending van zijn privacy. Het was een daad van opperste oneerbiedigheid.

Palontsj Oersalov stond langzaam op en keek Charlie dreigend aan. Hij zag onverhulde afkeer in haar ogen. Misschien zelfs haat. Maar ondanks haar woede wist ze wat er gedaan moest worden.

Met opgeheven hoofd en beheerst gezicht liep ze zwijgend het huis in en deed zacht de deur dicht. Een ogenblik later kwam Faroez over-eind uit zijn foetushouding en schuifelde de steeg in.

Charlie bleef achter met de jongere jongen, die nog steeds aan de andere kant van de binnenplaats hurkte en met zijn ene ongeschonden oog alle bewegingen van Charlie in de gaten hield.

Langzaam en met bezwaard gemoed pakte Charlie zijn camera en begon de mishandelde jongeman op de grond te fotograferen.

Drie weken later

De protestdemonstratie op het Baboerplein, in het hart van de provinciehoofdstad Andizjan, zwol al urenlang aan en Julie Davis was al sinds het midden van de ochtend pamfletten aan het uitdelen. De manifestatie was inderhaast – daags tevoren – georganiseerd om beperkende maatregelen van de hypernerveuze regering voor te zijn, maar de menigte werd veel groter dan iemand ook maar had verwacht. Bij het zien van de duizenden boze, geestdriftige mensen die het plein op stroom-

den, realiseerde Julie zich dat de betoging een grimmig – misschien zelfs gevaarlijk – eigen leven begon te leiden, en met een baby die binnen nu en vijf weken zou worden geboren wilde ze bij haar man zijn.

Ze keek op haar horloge en zocht hem opnieuw in de menigte. Met zijn peper-en-zoutkleurige haren, brede schouders en ondefinieerbare Amerikaansheid zou ze Charlie er makkelijk uitpikken. Ten slotte zag ze hem en Faroez terwijl ze zich een weg baanden door de drom van demonstranten. Charlie wuifde toen hij haar zag, kwam op zijn gemak naar haar toe en begroette haar met een hartstochtelijke kus.

‘Heb ik iets gemist?’ grijnsde hij.

‘Alleen maar het begin van een revolutie,’ zei ze trots.

Hij nam het schouwspel verbaasd in zich op. ‘Er zijn zeker tienduizend mensen.’

Midden op het plein stond een standbeeld van een man te paard met een tulband op – een beroemde Oezbeekse sultan, Baboer – afgebeeld in een enigszins dissonerende Sovjetrealistische stijl. Op het roze granieten voetstuk stond een jongeman in snerpend Oezbeeks in een megafoon te roepen.

Julie zag dat Faroez grote ogen opzette terwijl hij met een mengsel van hoop en vrees toekeek. Ze probeerde zijn bezorgdheid weg te nemen. ‘Niks aan de hand, Faroez. Gewoon een vreedzame demonstratie.’

Faroez keek haar sceptisch aan. ‘Je zou hier niet moeten zijn.’ Hij keek naar haar dikke buik. ‘Niet met je zoon op komst.’

Ze voelde dat Charlie haar aanstaarde en wist dat hij min of meer hetzelfde dacht.

‘Als de regering er een eind aan wilde maken, zou ze dat inmiddels wel gedaan hebben,’ zei ze zelfverzekerd.

Faroez keek Charlie aan. ‘Mijn neven moeten hier zijn. Ik ga naar ze op zoek.’ Charlie sloeg Faroez op zijn schouder en zijn vriend verdween in de aanzwellende menigte.

Julie kneep in Charlies hand terwijl hij aandachtig om zich heen keek, met zijn blauwe ogen rondspeurend naar details die zijn nieuwe artikel konden aanvullen. Voor haar daarentegen was haar aanwezigheid bij de betoging een kans om deel uit te maken van een groeiende democratische beweging in een land waarvan de inwoners hun rechten weer opeisten.

Julie was vier jaar geleden min of meer in een opwelling naar Oezbekistan gekomen. Als kind van de Engelse elite had ze al jong besloten dat ze niet wilde leven zoals haar ouders hadden geleefd, zo zelfgenoegzaam op de top van de Engelse piramide. Hier deed zich een kans voor om een verschil te maken, in een land dat dringend aan verandering toe was, en die had ze aangegrepen: kleine zelfstandige vaklieden helpen een fatsoenlijke boterham te verdienen door microkredieten te verstrekken, heen en weer reizend tussen de hoofdstad en de dorpen, waar ze enkele hulpprojecten leidde voor een internationale hulporganisatie die in Londen was gevestigd. Na verloop van tijd had ze niet alleen een gevoel van voldoening ervaren, ze was van het land gaan houden, zich betrokken gaan voelen bij de mensen, hun cultuur en hun toekomstmogelijkheden. Bovendien was ze er verliefd geworden op de verwante geest die ze nu haar man mocht noemen.

Ze keek Charlie vol aanbidding aan en ze besepte dat ze van geluk mochten spreken. Ze hadden elkaar, ze hadden de prachtige jongen die in haar groeide en ze konden het soort leven leiden waarvan ze voelden dat het invloed kon uitoefenen op de wereld.

Julie voelde de opwinding van de menigte toenemen, alsof er een belangrijk en beroemd persoon verwacht werd. Vervolgens zag ze Alisjer Byko door de menigte bewegen, omringd door zijn gebruikelijke gevolg van assistenten en lijfwachten. Julie en Byko hadden samen in Cambridge gestudeerd, waar hij als de kleurrijke zoon van een van de rijkste mannen in Centraal-Azië een bekend figuur was geweest. Maar het waren niet alleen Byko's rijkdom en zelfvertrouwen waardoor hij zo'n charismatische persoonlijkheid was. Hij had een aangeboren besef van zijn eigen kunnen, controle over zijn omgeving en de uitstraling van een leider. Julie had als student altijd gevonden dat er meer in hem zat dan iedereen dacht en er was een vluchtige romance tussen hen ontstaan. Als makkelijk beïnvloedbare twintiger had ze vaak het gevoel gehad dat ze werd meegezogen in de draaikolk van zijn fascinerende, meer dan levensgrote persoonlijkheid, maar ze had geweten dat hun relatie niet blijvend kon zijn. Na achttien tumultueuze maanden was ze er kort voordat ze afstudeerde in geslaagd zich op een nette manier uit zijn greep te bevrijden. Nu, na al die jaren, was ze naar zijn land gekomen en ze waren partners geworden in een groeiende beweging die het Oezbeekse volk wilde bevrijden uit een duisternis van tientallen jaren.

Byko's knappe gezicht bloosde van opwinding toen hij naar Julie toe kwam en haar op haar wang kustte, vervolgens Charlie de hand schudde en enthousiast vroeg: 'Zie je wat je in gang hebt gezet?'

'Ik?' antwoordde Charlie ongelovig.

'Dit komt allemaal door jouw artikel,' hield Byko vol. 'Ik ben zo vrij geweest het te vertalen en *samizdat*-kopieën te laten drukken. Ze doen al dagenlang de ronde. Goed werk, Charlie.'

'Het verbaast me dat je hier bent, Alisjer. Het kon wel eens riskant voor je zijn.'

Byko glimlachte. 'Karimov en consorten zijn alleen geïnteresseerd in hun Zwitserse bankrekening. De vs en Groot-Brittannië bekommen zich uitsluitend om het stationeren van hun troepen hier om de oorlog in Afghanistan te steunen. Ik hoefde alleen maar te beslissen of ik wel of niet achter mijn landgenoten wilde gaan staan. Hoe dan ook, ik wil je bedanken. Je artikel heeft hier heel wat losgemaakt.'

'In de States heeft het tot dusver weinig gedaan, vrees ik.'

'Alleen al het feit dat het in een belangrijk tijdschrift is verschenen, bewijst dat iemand het zich eindelijk aantrekt. Afgezien van Julie natuurlijk.' Byko zei het met een flirtende knipoog en Julie voelde dat Charlie met zijn voeten schuifelde, een uiting van dezelfde jaloezie die maakte dat Charlie zijn hand om haar middel legde. De jaloezie deerde haar niet in het minst. Sterker nog, ze moest bekennen dat ze ervan genoot. Vooral nu ze, in de achtste maand van haar zwangerschap, de weegschaal tot zeventig kilo liet uitslaan, was de bezitsdrang van haar man balsem voor haar hormonaal onevenwichtige ego.

Enkele meters verderop riep en gebaarde iemand naar Byko en hij excuseerde zich omstandig.

'Hij heeft nog steeds een oogje op je,' zei Charlie.

'Dat was een miljoen jaar geleden,' zuchtte Julie. 'Hij is getrouwd nu, net als ik...' Ze boog zich naar hem toe en kustte hem. 'Godzijdank.'

Enkele minuten later maakte Charlie foto's van de menigte. Als door-gewinterd verslaggever bewaarde hij gewoonlijk een zekere afstand tot de gebeurtenissen waarvan hij verslag deed, maar vandaag was hij nerveus van gespannen verwachting. Hij was vaker getuige geweest van volksoptstanden, in nog erger onderdrukte landen dan hier, maar de geestdrift van de mensen hier gaf hem hoop dat dit meer kon zijn dan een eenmalige uitbarsting van opgekropte woede. Deze dag kon het begin zijn van een historische omwenteling. En zoals Byko zelf had gezegd, Charlie speelde een grote rol in wat hier gebeurde.

Die gedachte – dat hij de gebeurtenissen niet alleen versloeg, maar misschien echt beïnvloedde – vervulde hem met trots en opwinding. En er was niemand die hij op zo'n moment liever naast zich had dan Julie. Hij was nu bijna achtendertig en had tijdens zijn jarenlange reizen nooit iemand ontmoet zoals zij. Hij liet zijn camera zakken en keek toe hoe ze pamfletten uitdeelde onder de plaatselijke bevolking, lachend en schertsend in vloeiend Oezbeeks. Ze mocht dan met een zilveren lepel in haar mond zijn grootgebracht, ze had gevoel voor mensen en het vermogen om onmiddellijk contact met hen te leggen en hen in hun waarde te laten.

Louter voor de grap richtte Charlie zijn camera op haar en maakte een paar foto's. Een oude Oezbeekse vrouw streek over Julies dikke buik. Julie wierp haar hoofd in haar nek en lachte op die spontane, zorgeloze manier waarvoor hij de eerste keer dat ze elkaar ontmoetten was gevallen. Haar opgewektheid, haar kracht, werkte aanstekelijk. In haar aanwezigheid kon hij zijn beste ik herkennen en benaderen, en door te streven naar die ik kon hij haar waardig zijn. Natuurlijk, de keerzijde van haar mateloze optimisme en geloof in de mens was een koppige vastbeslotenheid die ondoordringbaar kon zijn, en de handen van de oude vrouw op Julies buik herinnerden hem daar alleen maar aan.

Hij en Julie waren in een eindeloze discussie verwickeld: zij wilde hier blijven voor de bevalling, hij wilde naar Londen gaan, waar ze verzekerd zouden zijn van de beste medische zorg. Het was voor Julie bijna een morele kwestie geworden. Hier weggaan en naar het veilige Londen vertrekken zou, in haar woorden, 'een laffe aantasting van onze solidariteit met deze mensen' zijn. Voor Charlie was het puur een kwestie van lijfsbehoud. Actievoeren voor een derdewereldland was

één ding, zijn eerste kind hier geboren laten worden was iets heel anders.

Hij keek toe terwijl Julie het eigengemaakte halssnoer van de vrouw aannam. Hij wist dat het een traditioneel gelukssymbool voor aanstaande moeders was. Julie glimlachte dankbaar en legde haar hand op haar hart. Hij zag een traan glinsteren in haar ooghoek en het deed hem beseffen dat haar moederinstinct zich roerde. Hij dacht dat dat instinct uiteindelijk al haar morele of politieke bezwaren van tafel zou vegen en dat hij de discussie toch nog zou winnen. Hoe dan ook, hij had nog een paar weken de tijd om haar te overtuigen. Bovendien had hij het gevoel dat ze zich, als alles goed ging vandaag, misschien wel zou laten vermurwen.

Zijn aandacht werd opgeëist door een aanzwellend geroezemoes in de menigte en hij besepte meteen wat er aan de hand was. Byko begaf zich naar het standbeeld. Charlie liep snel naar Julie. ‘Doet hij echt wat ik denk dat hij doet?’

‘Daar lijkt het verdorie wel op!’ zei ze met grote ogen van trots.

Charlie wist dat zij en Byko nog steeds genegenheid voor elkaar koesterden en hij had geprobeerd zich er niet druk over te maken, maar tegelijkertijd waren er een heleboel plaatsen op aarde waar Julie naartoe had kunnen gaan om haar ‘goede werken’ te verrichten, en ze had ervoor gekozen hierheen te gaan.

Wat Byko betreft, die stelde Charlie enigszins voor raadsels. Zijn vader was een voormalige Sovjetfunctionaris geweest die bevriend was geweest met president Karimov. Na de afscheiding van de Sovjet-Unie had Byko’s vader zonder scrupules een fortuin vergaard in de mijnbouw en de energievoorziening. Hij was miljardair toen hij stierf en hij had zijn hele imperium nagelaten aan zijn zoon. Maar Byko junior was uit ander hout gesneden. Alisjer, opgeleid in Cambridge en in bijna elk opzicht verwesterd, had het regime niet rechtstreeks bestreden, maar op zijn eigen onopvallende manier veel gedaan om het lot van zijn landgenoten te verbeteren.

Het probleem was dat je je miljarden in Oezbekistan niet kon vasthouden als je dwarslag. Byko had begrepen waar zijn beperkingen lagen, waar hij druk kon uitoefenen en waar niet. Zijn aanwezigheid tijdens de demonstratie week op zichzelf dus al af van zijn gebruikelijke aanpak. Nu leek het erop dat hij publiekelijk kleur zou bekennen – een

uiterst riskante, volgens sommigen misschien zelfs roekeloze stap voor Byko.

En jawel hoor. De jongeman die aan het woord was omhelsde de miljardair en sprong tussen de mensen toen Byko de megafoon pakte. Heel even werd iedereen stil.

‘Mijn naam,’ riep hij in de megafoon, ‘is Alisjer Byko!’

De menigte brulde. Alisjer Byko was een van de bekendste mensen in Oezbekistan, de beste benadering van een popster die het land kende. Als hij in het openbaar steun betuigde aan de ontluikende opstand, zou het succes beslist niet uitblijven.

Charlie richtte zijn krachtige zoomlens op het standbeeld van Ba-boer en maakte een paar foto’s van de miljardair.

‘Velen van jullie weten dat mijn vader een van de rijkste mannen van dit land was. Toen hij stierf, heb ik al zijn bezittingen geërfd. Ik heb geprobeerd dingen te veranderen, mijn bedrijven op een rechtvaardige manier te leiden, échte verkiezingen te bewerkstelligen in de provincies waar ik gesteund werd, hervormingen door te voeren in mijn goudmijnen en acceptabele arbeidsomstandigheden te creëren voor al mijn werknemers. Maar telkens opnieuw probeerde onze regering me te dwarsbomen. Telkens weer horen we beloften tot hervorming, maar we zien alleen maar meer van hetzelfde. Dit is niet het land waarin ik wil wonen. Dit is niet het land waarin ik mijn zoon wil zien opgroeien.’

De menigte barstte uit in applaus en Byko gebaarde naar iemand in de massa. Hij wees naar een aantrekkelijke jonge vrouw die op het trottoir stond, met een jongetje van een jaar of drie, vier in haar armen. Ze droeg een hoofddoek, maar was verder gekleed in modieuze westerse kleding. Charlie herkende Daniella, de vrouw van Byko.

Terwijl het applaus wegstierf, werd er een rommelend, dreunend geluid hoorbaar.

Charlie strekte zijn nek en ook Byko draaide zich om.

Een colonne gepantserde infanterievoertuigen rolde langzaam naar het plein, elk met een machinegeweer op de geschutskoepel, bemand door een soldaat.

Met bonzend hart draaide Charlie zich om naar Julie. ‘Je moet hier weg.’ Voordat ze er iets tegenin kon brengen, kapte hij haar af. ‘Doe niet zo stom, Jules.’ Hij wees naar het naburige overheidsgebouw. ‘Daarheen. Schiet op. Nu.’